

Nyhetsbrev för

PKC i Stockholms län

2018-05-17 Årgång 4, nummer 5

Palliativt Kunskapscentrum i Stockholms län, ett samarbete
med kommuner i Stockholms län och Stockholms läns landsting

Hemsida: pkc.sll.se Kontakt: pkc.slso@sll.se Ansvarig utgivare: Peter Strang

Teamarbete i palliativ vård

Aktuellt från PKC

Äntligen har våren (och kanske sommaren) kommit till de allra flesta i vårt avlånga land. På PKC här i Stockholm pågår planeringen för hösten och även för 2019 för fullt!

I detta nummer kan du läsa referat från två spännande seminarier som ägt rum den senaste tiden; dels ett referat av seminariet om *Kirurgiska insatser med palliativ avsikt* dels ett referat om *Smärtbehandling i palliativ vård*.

Utbildningar

Närmast i tid vad gäller utbildningar och seminarier är en heldag om *Palliativ vård för läkare på akutsjukhus* den 25 maj. Det är en utbildningsdag som har blivit mycket uppskattad och som återkommer med regelbundenhet (2 gånger per år). Läs mer på pkc.sll.se/utbildning-lakare-akutsjukhus

Jag vill också passa på att säga att vi den 23–24 oktober för första gången anordnar en *2-dagarskurs för läkare om palliativ vård*, som uppfyller de så kallade B5-målen inom palliativ medicin för läkare.

Viktiga datum

Aktuella utbildningar hos PKC

- 25 maj Palliativ vård för läkare på akutsjukhus
- 01 jun Uppföljningsträff för palliativa ombud

Mer info om detta finns på vår hemsida, på pkc.sll.se/utbildning-stlakare-b5

Den 1 juni anordnar vi – också för första gången – en eftermiddag för redan utbildade palliativa ombud (PO) i kommunen. Vi har sedan PKC startade 2015 utbildat ca 340 palliativa ombud, som arbetar inom kommunal vård och omsorg. PO-utbildningen omfattar 3 heldagar där målet är att det palliativa ombudet ska få fördjupade kunskaper om palliativ vård och kunna vara ett stöd för sina arbetskamrater. Den 1 juni träffas alltså redan utbildade palliativa ombud för att ytterligare fördjupa sina kunskaper om palliativ vård, men också för att under

trevliga former träffas och inspireras av varandra.

PKC-dagen 2018

Det är hög tid att anmäla sig till PKC-dagen, som i år äger rum den 10 oktober. Det är redan många som har anmält sig och det är bra att inte vänta till sista minuten. Vi hoppas och tror att vi blir lika många som förra året! Läs mer på pkc.sll.se/pkc-dagen

Uppdatera uppgifter – vinn bokpaket!

Jag vill passa på att förvarna om att de flesta prenumeranter kommer att få ett mail inom kort. Detta mail innehåller en önskan om att förbättra vårt medlemsregister. Idag har vi för de flesta uppgifter om prenumerantens namn och mailadress. Vi önskar också få tillgång till uppgifter om din arbetsplats, i vilken kommun, landsting eller region du arbetar och vilket yrke/titel du har, för att bättre kunna anpassa texterna i våra nyhetsbrev till läsarna. Är du en av de 100 första att uppdatera dina uppgifter så är du med i

utlottningen av 5 st. bokpaket signerade Peter Strang. Du får då romanen "I skuggan av sommaren" och "Så länge vi lever". Romanen *I skuggan av sommaren* är mycket lämplig sommarläsning och ger dig en fin inblick i hur det kan vara att drabbas av cancer och hur livssituation och vänskap påverkas. Den går ju också att köpa om du inte lyckas vinna den. Du kan läsa mer om romanen sist i Nyhetsbrevet i en liten intervju med författaren!

Detta nyhetsbrev har det palliativa teamet i fokus, med en tematext, samt också länken till vår nya undervisningsvideo som vår fortbildningssjuksköterska Kerstin Witalis producerat, tillsammans med vår fotograf Yanan Li.

Med önskan om en fin försommar!

Bästa hälsningar,

Fredrik Sandlund

Verksamhetschef

Palliativt kunskapscentrum i Stockholms län

Välkommen till PKC-dagen 2018

Det är nu möjligt att anmäla sig till PKC-dagen 2018, som går av stapeln den 10 oktober.

Årets tema är *Palliativ vård – oavsett diagnos*.

Anmäl dig på: <http://www.trippus.net/PKC-dagen2018>

Referat

Smärtbehandling i palliativ vård

Seminarierreferat av Ingeli Simmross

Den 27 april var det dags för seminariet med rubriken ***Smärtbehandling i palliativ vård***. I samband med seminariet passade PKC (Palliativt kunskapscentrum) på att ha ett "release party" för den nya och kostnadsfria webb utbildningen om smärta i palliativ vård: pkc.sll.se/webbutbildning-lindra-smarta

Fredrik Sandlund, verksamhetschef på PKC, hälsade alla välkomna och påminde om kommande aktiviteter som PKC ordnar. Därefter klev Erika Berggren och Peter Strang upp på scen och presenterade den nya webb utbildningen och föreläste om smärtbehandling i palliativ vård.

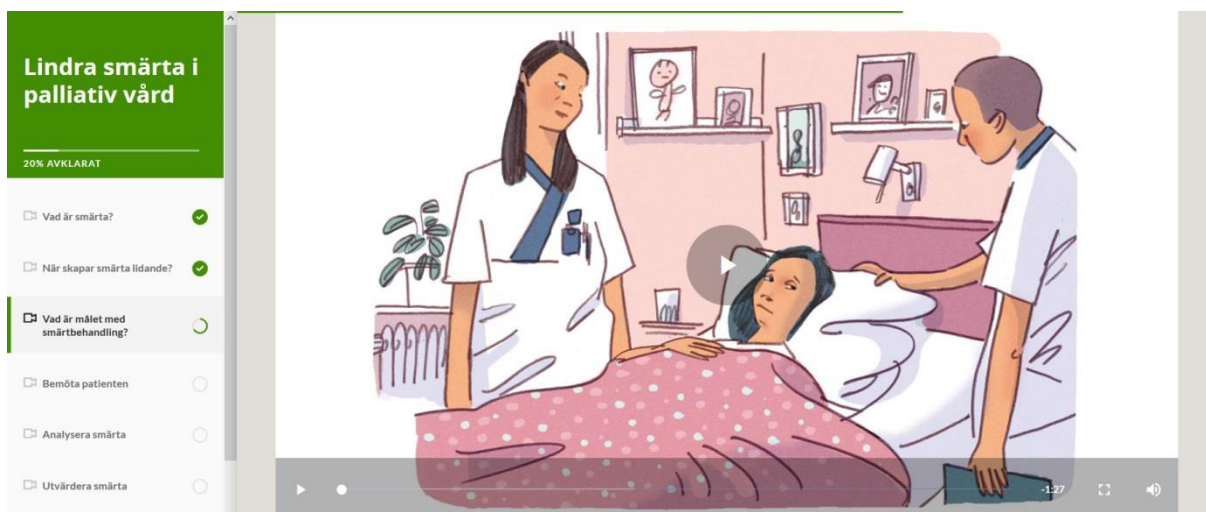
Erika, distriktssköterska och Med. dr., som arbetar både på PKC och APC (Akademiskt primärvårdcentrum), presenterade eftermiddagens lärandemål:

Att kunna:

- Identifiera olika smärtyper för att kunna lindra patientens smärta.
- Förklara och beskriva för kollegor om webbprogrammets innehåll och upplägg

"Allt för många patienter har ont i onödan och vi i vårdpersonalen har ett viktigt ansvar att minska deras smärta. För att det ska ske behövs ökad kunskap. Här är webb utbildningen ett verktyg – både för individuellt lärande men också för teamet", förklarade Erika.

"Allt för många patienter har ont i onödan och vi i vårdpersonalen har ett viktigt ansvar att minska deras smärta"

Ett förslag som kom upp under den festliga kaffepausen var att webb-utbildningen kunde införas som en rutin vid introduktion av nyanställda. För att genomföra utbildningen i team och reflektera om innehållet tillsammans framfördes förslag att ha webbutbildningen som tema på en planeringsdag.

Under den resterande delen av seminariet höll Peter Strang – vetenskaplig ledare på PKC, överläkare och professor – en föreläsning om smärta.

”Smärta har alltid både en fysisk (sensorisk) och en känslomässig (emotionell) komponent”

Peter presenterade den viktiga smärtdefinitionen från IASP (*International Association for the Study of Pain*) där det viktiga budskapet är att smärta alltid har både en fysisk (sensorisk) och en känslomässig (emotionell) komponent.

Peter delade med sig av ”hands on”-kunskaper genom flera fallbeskrivningar som handlade om cancerrelaterade smärta.

”Behandlingsprinciperna vid dessa fallbeskrivningar kan även vara användbara för andra fysiska sjukdomar där smärta utgör ett problem – exempelvis vid svår muskel- och ledvärk”, påpekade han.

Peter belyste också vikten av att fundera över varför det kan finnas så olika behandlingar av smärta trots likande sjukdomsbilder. Frågor som Peter lyfte fram som viktiga att fundera kring var: Hur ska man hamna rätt i behandlingen? Hur hör kropp och själ ihop? Hur kan smärta påverkas av dödsångest och varför kan ofrivillig ensamhet påverka smärtan negativt? Han påtalade också hur viktigt det är med en noggrann utvärdering av smärtan, och att ibland omvärdera beslut och åtgärder.

Peter informerade även om en kommande webbutbildning med temat **Smärta hos äldre**. Håll ögon och öron öppna på PKC:s webbsida och nyhetsbrev.

Kirurgiska insatser med palliativ avsikt

Seminarierreferat av Fredrik Sandlund

Fredag den 13 april (allt gick bra!) anordnade PKC ett spännande seminarium med temat *Kirurgiska insatser med palliativ avsikt*. Föreläsare var Tora Campbell-Chiru, överläkare och palliativ konsult på smärtmottagningen på Södersjukhuset, och Madelene Carlsson, kontaktsjuksköterska på kirurgen på Danderyds sjukhus.

Föreläsningssalen var välfylld med medarbetare från olika delar av vården som hade förväntningar på att få lära sig mer om kirurgi och palliativ vård – ett inte så vanligt ämne inom den palliativa vården, men inte desto mindre viktigt!

”Att bli opererad påverkar inte bara kroppen, utan också patientens självbild”

Tora Campbell-Chiru och Madelene Carlsson delade med sig av sina erfarenheter av att bemöta, operera och vårda patienter med behov av palliativa kirurgiska insatser. De varvade på ett mycket kunnigt sätt medicinska aspekter och konkreta kirurgiska ingrepp med de svårigheter som patienten har innan och efter ett ingrepp. Att bli opererad innebär att kroppen påverkas när slangar, stomier m.m. inopereras och därmed påverkas också självbilden, och detta får förstås konsekvenser för patienten.

”Mycket kan göras med hjälp av palliativ kirurgi för att avlasta, stabilisera och förebygga”

Föreläsarna gick pedagogiskt igenom kroppen uppifrån och ned och berättade med hjälp av patientfall och bilder vad man kan göra för att symtomlindra en svårt sjuk patient. Mycket kan nämligen göras med hjälp av palliativ kirurgi; man kan minska

Foto: Fredrik Sandlund

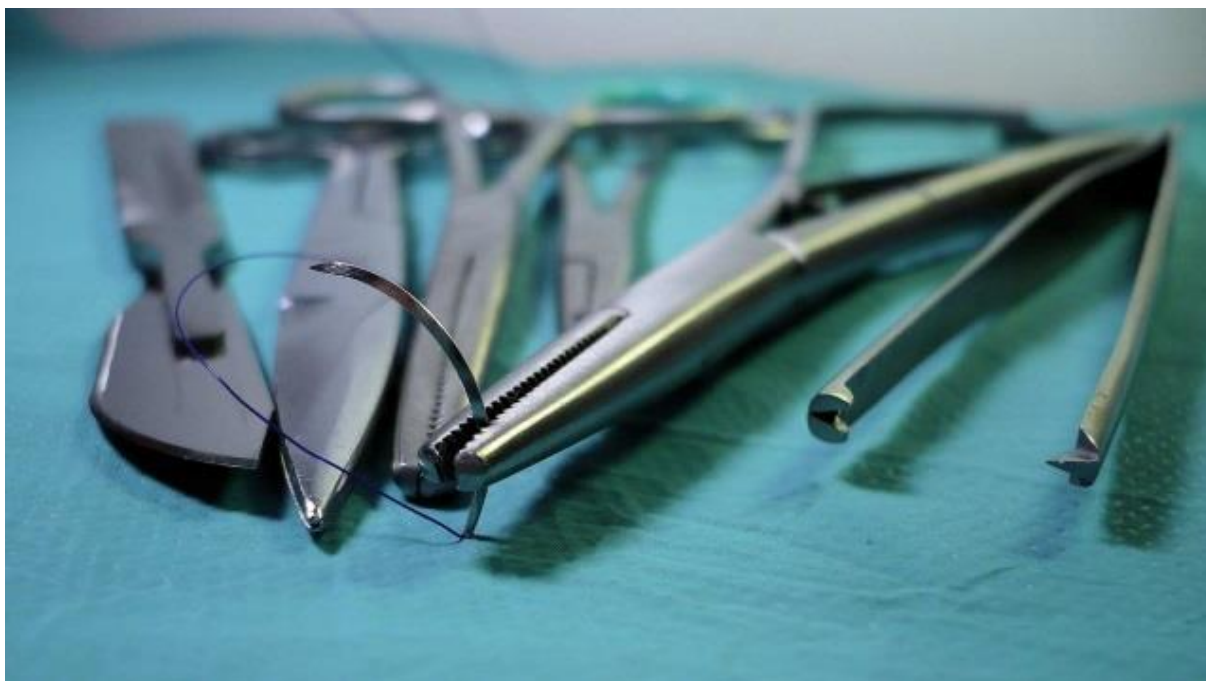

Foto: Pixabay.com

tumörbördan, förhindra maligna sår, förhindra och stoppa blödning, avlasta tryck på nervsystemet, stabilisera frakturer och upprätthålla flöde och infarter till blodkärl (venport, piccline, CVK). Det man också kan göra, och det som föreläsarna fokuserade på vid detta seminarium, var att:

- upprätthålla lumen i rörformiga organ som gallvägar, urinvägar, magtarmkanal och luftvägar
- skapa utlopp för kroppsvätskor (tarmstomi, PTC-drän, nefrostomi, suprapubisk kateter)
- skapa dränage; abscesser, tappning acites- och pleuravätska, hydrocephalusshunt
- skapa infarter; gastrostomi, PEG, jejunumkateter (dessutom men berördes ej denna gång).

I fikapausen fick deltagarna klämma och känna på slangar och kopplingar m.m. – det är en hel del att hålla reda när man ska vårda en patient efter en kirurgisk operation, det tror jag många av oss känner igen.

Tora Campbell-Chiru, som har mycket lång erfarenhet som kirurg och palliativ specialist, visade på svårigheten som kan finnas när det gäller att avgöra nyttan med en operation. Men budskapet från föreläsarna var ändå tydligt: Även om en operation kan upplevas göras väldigt sent i en patients vårdförlopp kan det vara mycket värdefullt med ett kirurgiskt ingrepp; och att det inte är oetiskt att operera en svårt sjuk palliativ patient – tvärtom – det är oetiskt att låta bli.

Temat Kirurgiska insatser med palliativ avsikt är ett tema som vi måste återkomma till.

”Det är inte oetiskt att operera en svårt sjuk palliativ patient – tvärtom – det är oetiskt att låta bli”

Teamarbete i palliativ vård

Av: Peter Strang, vetenskaplig ledare, PKC

När teamet inte fungerar

”Läkaren som var här förra veckan sa en sak, och nu säger ni sjuksköterskor något helt annat! Vad är det egentligen som gäller?”

Känner ni igen situationen? Patienter eller närstående som är missnöjda eller upprörda för att de får olika besked – vem ska de lita på? Olika besked skapar både missförstånd och oro. Den här typen av situationer är en orsak till att det är viktigt att arbeta i team, men teamet har också många andra fördelar.

”Varför säger ni olika saker?”

Det palliativa teamet

En ofta använd definition av ett team lyder så här: *”Ett palliativt team är en grupp människor med olika färdigheter, som under en utsedd ledare arbetar mot ett gemensamt mål. Målet är identifierat, accepterat och omfattat av alla.”*

”Teamet kan se olika ut i landsting och kommun”

I den specialiserade palliativa vården omfattar teamet alltid sjuksköterska och läkare, men som regel också andra kompetenser som undersköterska, fysioterapeut, arbetsterapeut, kurator och dietist. Sjukhuskyrkan kan många gånger komplettera teamet. Inom äldrevården har undersköterskan en central roll. Teamet kan bestå av sjuksköterska samt undersköterskor med olika kompetenser och ansvarsområden, med tillgång till läkare och andra kompetenser vid behov.

Teamarbetets fördelar

Ibland ställs vi inför komplexa situationer med svåra symtom, oro och stress. Kanske situationen blir extra laddad på grund av missförstånd och upprörda närstående. En sådan situation kan bli övermäktig för en enskild personal även om man arbetat länge inom den palliativa vården. Det är här teamkompetensen kommer in. Ingen kan kunna "allt", men tillsammans kan vi mycket! När teamarbetet fungerar, är det både utvecklande och berikande, eftersom vi lär av varandra.

Teamet handlar också om kamratstöd, vilket är särskilt viktigt när man som personal hamnar i konfliktfyllda situationer. Och inte minst – om vi verkligen arbetar som ett team, innebär det att vi tar gemensamma beslut. Patient och närstående får samma budskap oavsett vem de möter. En sådan tydlig linje skapar tillit.

"Bredare kompetens, vi lär av varandra, berikande!"

Hur gör man?

Att en enhet har olika kompetenser innebär inte med automatik att man arbetar i team, det kan lika gärna handla om att man arbetar i "stuprör" där alla gör sitt, men man är inte ett sammansvetsat lag. Av den anledningen är ledning, roller och ansvarsfördelning viktiga ingredienser för att ett team ska uppstå. Även om alla teammedlemmar är lika viktiga, måste teamet ha en tydlig ledare, annars blir det svårt att ta teambeslut som alla är lojala med.

När teamet inte fungerar

När olika professioner bara gör sitt utan att samverka, finns risken att vårdens kvalitet försämras och missförstånd uppstår lättare. I en sådan organisation är det inte ovanligt att en enskild medarbetare börjar vantrivas och söker sig till en annan arbetsplats.

"Utan teamet: sämre kvalitet, fler missförstånd, mer vantrivsel"

Se vår video om teamet!

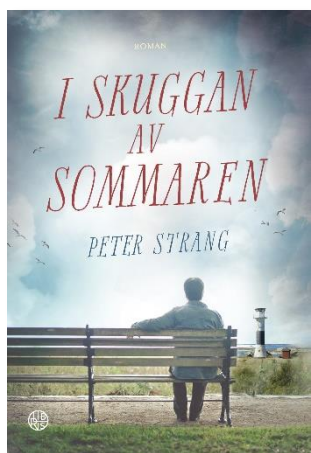
I samband med detta nyhetsbrev lanserar vi en ny undervisningsvideo om teamarbete i palliativ vård på cirka 10 minuter. Kerstin Witalis som är fortbildningssjuksköterska på PKC utgår från ett patientfall – Mirjam 78 år som är multisjuk. Därefter berättar hon om vad ett palliativt team är, fördelar med att arbeta i team och praktiska tips om hur teamarbetet kan gå till. Avslutningsvis kommer Kerstin Witalis tillbaka till Mirjam 78 år och du som lyssnare får ta del av reflektionsfrågor. Videon kan med fördel användas både på arbetsplatsträffar och i undervisningen. Se videon på pkc.sll.se/videoforelasning-teamarbete

Hallå där, Peter Strang!

Intervju av Fredrik Sandlund angående "I skuggan av sommaren" – en roman med palliativa inslag

I fjol debuterade du med din första roman, "I skuggan av sommaren" och nu finns den både som ljudbok på Storytel och som pocketbok! Varför ville du skriva en roman?

"Jag har skrivit både läroböcker och tankeböcker tidigare, men var nyfiken på att skriva något i skönlitterär form, eftersom romanen ger möjlighet till en närhet och närvaro som man aldrig kan uppnå i en annan form av bok. I romanen går du ju som författare in i personernas huvuden."

Vad ville du ge dina läsare?

"Först och främst ville jag skriva en spännande roman, i en form som gör att

man helst inte vill lägga ifrån sig boken innan man läst ut den. Men samtidigt arbetade jag mycket med den så kallade 'undertexten' – det jag vill läsaren ska få mig sig när boken är slut. Tankar kring människans livsvillkor, spänningsfältet mellan vår längtan efter gemenskap, samtidigt som vi känner oss ensamma i vissa situationer."

Boken handlar mycket om livet men också om döden, hur tänkte du när du skrev?

"Jag ville gestalta både livet och döden, precis så som livet är. Livet är inte alltid rättvist. Samtidigt ville jag ge en varm bild, ett slags "Bröderna Lejonhjärta, för vuxna."

Utan att avslöja för mycket, är det ju så att en person i boken är svårt sjuk, upplever till och med dödsbäddssyner, sånt vi ibland får ta del av inom den palliativa vården. Är texten fiktion eller kan man som personal lära sig något av berättelsen?

"Alla personer och händelser i romanen är fiktiva, dvs jag har hittat på personerna. Samtidigt är varje händelse grundad i äkta upplevelser. Vad jag menar är att jag hämtat erfarenheter från de samtal jag haft med tusentals cancerpatienter genom åren. Många gånger har jag haft förmånen att få sitta med döende personer som gett mig tillgång till en värld som vi friska sällan får ta del av. Därför kan man nog lära sig en del av romanen."

Kommer du att skriva fler romaner?

"Det kommer jag alldeles säkert att göra. Nästa bok kanske blir en spänningsroman, vem vet!"

Besök pkc.sll.se för mer palliativ information

PKC:s syfte är att utgöra en kunskapsbank för palliativa frågor. Palliativt kunskapscentrum i Stockholms län samfinansieras av Stockholms läns landsting samt kommunerna Danderyd, Ekerö, Nacka, Nykvarn, Nynäshamn, Salem, Solna, Stockholm och Vaxholm.

Kontakt: pkc@sll.se
Dela utskicket

Samtliga foton © Yanan Li, om inte annat anges.